

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катарага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун–т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково–дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально–правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально–процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational–search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high–quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

VOZIAN Viorica	164
METODE DE CERCETARE ȘI ANALIZĂ A LIMBAJULUI INVESTITIV ÎN CADRUL EXPERTIZEI JUDICIARE DE AUTOR	
ГАЛАЙКО Марина	171
ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БУДІВЕЛЬНО–ТЕХНІЧНУ ЕКСПЕРТИЗУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	
ГОЛОВАЧ Ростислав, ШЕРЕМЕТОВ Сергій	176
ЦИФРОВІ НОСІЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ОБ’ЄКТИ СУДОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ ТА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
GRECU Polixenia	180
CORELAREA DATELOR MEDICO–LEGALE ȘI A REZULTATELOR EXPERTIZEI BALISTICE ÎN RECONSTITUIREA MECANISMULUI MORȚILOR PRIN ÎMPUȘCARE	
КРИВОНОЖКО Галина, СОБІН Олексій	184
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ В ЕКСПЕРТНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ КІБЕРЗЛОЧИНІВ ТА ЦИФРОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	
ЛЯХОВЕЦЬКИЙ Сергій	189
ІНСЦЕНУВАННЯ САМОГУБСТВА ЧЕРЕЗ ПОВІШАННЯ ДЛЯ ПРИХОВУВАННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА ТА МОЖЛИВОСТІ АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	
PĂTRU Alina Daniela	193
ABORDĂRI MODERNE PRIVIND UTILIZAREA ȘI VALORIFICAREA URMELOR CRIMINALISTICE ÎN IDENTIFICAREA AUTORILOR INFRAȚIUNILOR VIOLENTE	
РИБАЛКО Андрій, КОВКІНА Євгенія	197
ІМПЛІЦИТНІ ТА ГІБРИДНІ СПОНУКАЛЬНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ У ЦИФРОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОБ’ЄКТ СУДОВОЇ ПСИХОЛОГО–ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
СТОЛЯРОВА Ірина, ПАГУРЕЦЬ Ольга, МАКАРОВА Олександра	203
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ РОЗШИФРУВАННЯ СПЕКТРІВ У СУДОВІЙ ЕКСПЕРТИЗІ МАТЕРІАЛІВ, РЕЧОВИН ТА ВИРОБІВ	

ТКАЧЕНКО Наталія.....	208
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СУДОВО–ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ЦЕЛУЙКО Михайло, УСЕНКО Олена.....	212
ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ	
ЦІЛЬМАК Олена.....	216
КОГНІТИВНІ ВИКРИВЛЕННЯ У МЕХАНІЗМІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ СЛІДІВ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ШАНИГІН Антон, ВОЛОШИНА Владлена, АЛЬ–ФАЙЮМИ Халед.....	221
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я: ВИКЛИКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ МЕДИЧНИХ ДАНИХ	

СЕКЦІЯ 3.

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У КІБЕРПРОСТОРІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

ВЕЛИЧКО Юлія.....	225
ПЕРСПЕКТИВИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ З ПИТАНЬ ДЕКЛАРУВАННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ОТРИМАНИХ ВІД ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ	
ВОЗНЯК Олег.....	230
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ ЕКСПЕРТИЗ ЗТП НА ПЕРЕЇЗДАХ: НОРМАТИВНО–ТЕХНІЧНИЙ ПОГЛЯД ЕКСПЕРТА–ЗАЛІЗНИЧНИКА	
ГОЛОВА Інна, МЕНЗУЛ Оксана.....	236
ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ПОСЛУГ У СУДОВІЙ ЕКСПЕРТИЗИ	
ДЕРЕЧА Андрій, АБРОСІМОВ Тарас.....	240
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У СУДОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33538>

Рибалко Андрій

*судовий експерт сектору психологічних досліджень
лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних та
мистецтвознавчих досліджень*

*Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл.
проф. М. С. Бокаріуса»,
м. Харків, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4758-351X>

e-mail: ribalko.andrii@gmail.com

Ковкіна Євгенія

*кандидатка філологічних наук,
завідувачка лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних та
мистецтвознавчих досліджень*

*Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл.
проф. М. С. Бокаріуса»,
м. Харків, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8693-9868>

e-mail: evkovkina@gmail.com

ІМПЛІЦИТНІ ТА ГІБРИДНІ СПОНУКАЛЬНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ У ЦИФРОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ СУДОВОЇ ПСИХОЛОГО- ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

У тезах обґрунтовано доцільність виокремлення імпліцитних і гібридних спонукальних висловлювань у цифровій комунікації як самостійного об'єкта судової психолого-лінгвістичної експертизи. Показано, що поведінково спрямований зміст може формуватися не лише прямим наказом, а й через натяк, оцінну рамку, легітимацію бажаної дії та поєднання вербальних і візуальних засобів. Запропоновано триконтурну модель їх аналізу: лінгвопрагматичну, дискурсивно-контекстуальну й психологічну.

Ключові слова: судова психолого-лінгвістична експертиза, цифрова комунікація, імпліцитне спонукання, гібридна спонукальна конструкція, заклик, психологічний вплив, мультимодальність.

Rybalko Andrii

*Forensic Expert of the Sector of Psychological Research,
Laboratory of Handwriting, Linguistic, Psychological, and Art Studies,
Hon. Prof. M. S. Bokarius National Scientific Center «Institute of Forensic
Expertise», Kharkiv, Ukraine*

Kovkina Yevheniia
PhD in Philology,
Head of the Laboratory of Handwriting, Linguistic, Psychological, and Art
Studies,
Hon. Prof. M. S. Bokarius National Scientific Center «Institute of Forensic
Expertise», Kharkiv, Ukraine

IMPLICIT AND HYBRID DIRECTIVE UTTERANCES IN DIGITAL COMMUNICATION AS AN OBJECT OF FORENSIC PSYCHOLOGICAL AND LINGUISTIC EXAMINATION

The paper substantiates the need to distinguish implicit and hybrid directive utterances in digital communication as a specific object of forensic psychological and linguistic examination. It is argued that action-oriented meaning may be created not only by direct commands, but also through hints, evaluative framing, legitimisation of a desired action, and the interaction of verbal and visual resources. A three-contour analytical model is proposed: linguo-pragmatic, discourse-contextual, and psychological.

Key words: forensic psychological and linguistic examination, digital communication, implicit inducement, hybrid directive construction, appeal, psychological influence, multimodality.

Цифрова комунікація істотно змінила мовні способи орієнтації адресата на певну дію. У соціальних мережах, месенджерах, коментарях, телеграм-каналах, відеопідписах і мультимодальних публікаціях спонукальний зміст дедалі частіше не збігається з формальною граматичною формою висловлювання. Прямий наказ або відкритий заклик може замінюватися натяком, риторичним запитанням, осудом бездіяльності, схваленням бажаної моделі поведінки чи емоційно забарвленим «очевидним висновком», який адресатові пропонується зробити самостійно. Для судової психолого-лінгвістичної експертизи це створює окремий методичний виклик: у фокусі аналізу має опинитися не лише буквальний зміст фрази, а й її прагматична функція в конкретному цифровому контексті.

Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз передбачають дослідження мовленнєвих матеріалів щодо наявності закликів і спонукання до певних дій [1]. Водночас сучасна цифрова комунікація демонструє, що релевантний для експерта поведінково спрямований зміст може формуватися не лише через ізольовану імперативну конструкцію, а через сукупність семантичних, синтаксичних, прагматичних і контекстуальних ознак. У вітчизняних дослідженнях закликів слушно підкреслюється, що для встановлення спонукальності значущими є не лише лексико-граматичні показники, а й адресованість висловлювання, характер передбачуваної дії, оцінна рамка та загальна комунікативна ситуація [2, с. 280–286].

Section 2. Digital technologies and artificial intelligence in the system of expert support for justice

Імпліцитним спонукальним висловлюванням доцільно вважати таке повідомлення, у якому орієнтація адресата на певну дію не виражена прямим імперативом, однак відновлюється з мовленнєвого й позамовленнєвого контексту. Його директивність може виникати через пресупозицію необхідності дії, апеляцію до морального обов'язку, репутаційний тиск, порівняння «належних» і «неналежних» учинків. Гібридною спонукальною конструкцією є комунікативний комплекс, у якому директивний ефект формується взаємодією кількох компонентів: вербального тексту, зображення, символу, хештегу, монтажної послідовності, реакційного коментаря, репоста або серії пов'язаних повідомлень. Тому об'єктом експертного аналізу має бути повідомлення в його реальному цифровому функціонуванні, а не лише ізольована фраза.

Імпліцитне й гібридне спонукування не слід змішувати з будь-яким емоційним, переконувальним або оціночним висловлюванням. Судова психолого-лінгвістична експертиза має чітко відмежовувати інформаційне повідомлення, оціночне судження, пропагандистський наратив, маніпулятивний вплив і власне спонукальну конструкцію, у якій відновлюється вектор бажаної дії адресата. У працях із проблематики маніпулятивних технологій обґрунтовано, що психологічний вплив може реалізовуватися через навіювання оцінок, емоційне зараження, тиск авторитетом та інші механізми, проте наявність таких ознак ще не є тотожною спонукальному змісту [3, с. 683–684]. Так само пропагандистський контент не завжди містить безпосередню поведінкову орієнтацію; для її встановлення потрібна реконструкція конкретної комунікативної спрямованості матеріалу [4, с. 104–105].

В експертній практиці особливо складними є висловлювання, у яких пряме спонукування замінюється модальністю належності, сорому чи соціальної очікуваності. Конструкції на кшталт «кожен відповідальний має визначитися», «неучасть теж є вибором», «справжні одностудії не залишаються осторонь» можуть виконувати не лише оціночну, а й директивну функцію, якщо вони включені в контекст, де адресатам пропонується конкретна модель поведінки. Аналогічно риторичні запитання здатні слугувати не запитом інформації, а інструментом нав'язування очікуваного рішення. Водночас експерт не має механічно трактувати будь-яку експресивну фразу як спонукальну: необхідною є перевірка того, чи встановлюються поведінково релевантна інтенція, адресність і контекстна доцільність передбачуваної дії.

Цифровий контекст не створює спонукування автоматично, проте істотно змінює умови його актуалізації та інтерпретації. Для експерта мають значення спосіб оприлюднення матеріалу, його серійність, наявність попередніх і наступних повідомлень, реакції аудиторії, репости, коментарі, цитування, маркування групової належності, обрамлення публікації заголовком або заставкою. Те саме речення у приватному листуванні, у відкритому пості й у каналі з численною аудиторією може мати різну прагматичну вагу. Дослідження проблем кваліфікації пропагандистських повідомлень у соціальних мережах

показують, що цифрові платформи модифікують механізми поширення та сприйняття впливового контенту, а тому експертний аналіз не може ігнорувати формат і канали циркуляції висловлювання [5, с. 84–85].

Психолого–лінгвістичний аспект дослідження полягає в установленні того, яким чином мовна форма може актуалізувати мотиваційні, емоційні та групові механізми сприйняття. Імплицитна директивність часто реалізується не через жорстку вказівку, а через створення умов, за яких адресатові пропонується самостійно «вгадати» соціально схвалюваний крок. У сучасних працях з аналізу incitement підкреслюється, що інтерпретація поведінково спрямованих висловлювань потребує врахування не лише локальної фрази, а й того інтерпретаційного конструкту, який вона вибудовує в аудиторії [6, р. 35–37]. Саме тому експерт має співвідносити форму висловлювання з очікуваним прагматичним ефектом, не підміняючи аналіз суб'єктивними припущеннями.

Окрему групу становлять конструкції з позитивною легітимацією бажаної поведінки та негативною оцінкою альтернативи. Якщо висловлювання представляє одну дію як вияв гідності, належності до «своїх», моральної зрілості або соціальної відповідальності, а відмову від неї – як слабкість, байдужість чи відступ від групової норми, воно може створювати непрямий психологічний примус. У цифровому середовищі така схема часто підсилюється публічністю обговорення: адресат орієнтується не лише на автора, а й на уявну чи реальну реакцію спільноти. Зарубіжні дослідження спонукання у мережевих середовищах підтверджують значення групової афіліації, розмежування «своїх» і «чужих» та морального виправдання передбачуваної дії як складників директивного впливу [7, р. 623–625].

Відповідно, доцільно аналізувати не лише початкове повідомлення, а й комунікативний ланцюг, у якому воно функціонує. У низці випадків спонукальний сенс виникає поступово: перша публікація формує негативну оцінку ситуації, друга – персоніфікує суб'єкта відповідальності, третя – демонструє схвалюваний зразок реакції, четверта – подає його як норму для аудиторії. Окремо жоден із фрагментів може бути недостатнім для висновку, проте в сукупності вони створюють структурований сценарій поведінки. Тому експерт має фіксувати межі досліджуваного мовленнєвого матеріалу, критерії об'єднання фрагментів у єдиний дискурсивний комплекс та підстави, з яких окремі елементи розглядаються як взаємопов'язані.

Для судової психолого–лінгвістичної експертизи продуктивною є триконтурна модель аналізу імплицитних і гібридних спонукальних висловлювань. Перший контур – лінгвопрагматичний: він охоплює аналіз семантики, синтаксису, модальності, оцінки, пресупозицій, мовленнєвих актів і прихованої адресації. Другий – дискурсивно–контекстуальний: він спрямований на визначення місця повідомлення в комунікативній послідовності, аналіз аудиторії, жанру, каналу поширення, полікодової організації й фактичного інформаційного оточення. Третій – психологічний: він дає змогу виявити, чи

Section 2. Digital technologies and artificial intelligence in the system of expert support for justice

створюється тиск через сором, солідаризацію, авторитет джерела, моральну безальтернативність або інші механізми поведінкового спрямування. Лише узгодження результатів цих контурів створює належну аргументаційну базу для експертного висновку.

У межах практичного дослідження послідовність аналізу може бути вибудована від встановлення меж матеріалу до реконструкції його спонукального вектора. Спершу визначаються цільова або передбачувана аудиторія, канал поширення та жанрова природа повідомлення. Далі виокремлюються змістові одиниці, що задають оцінну рамку, модель бажаної поведінки, засоби адресації та мовні індикатори необхідності чи схвалюваності дії. Після цього аналізується роль візуальних і супровідних компонентів, а також місце матеріалу в комунікативному ланцюзі. Завершальним етапом стає узгодження лінгвістичних, дискурсивних і психологічних ознак із формулюванням висновку про наявність або відсутність імпліцитного чи гібридного спонукального змісту.

Водночас експерт має враховувати чинники, що можуть знижувати або змінювати спонукальну інтерпретацію. До них належать цитування чужого висловлювання, переказ новини, іронічне чи пародійне використання директивної формули, навчальний або аналітичний контекст, критичне відтворення чужої позиції, дискусійний характер повідомлення. Формальна наявність риторичного запитання, оцінного контрасту чи модальності обов'язку в таких випадках не є достатньою підставою для висновку. Кваліфікований аналіз потребує перевірки контекстуальної узгодженості всіх ознак і відмови від автоматичних висновків за одиничними словами або конструкціями.

Як допоміжний орієнтир у випадках, коли досліджуються висловлювання з потенційно значним суспільним резонансом, може враховуватися Рабатський пороговий тест, який пропонує брати до уваги контекст, статус мовця, намір, зміст і форму повідомлення, масштаб його поширення та ймовірність шкоди [8, р. 1]. Хоча цей тест не підміняє національні експертні методики й не є універсальною формулою для будь-якого психолого-лінгвістичного дослідження, він корисний як структурована рамка оцінювання комунікативної значущості висловлювання. Його застосування особливо виправдане тоді, коли необхідно відмежувати емоційно різке, але загальне повідомлення від матеріалу, що в конкретному контексті містить чітко відновлюваний поведінковий імпульс.

Отже, імпліцитні та гібридні спонукальні висловлювання у цифровій комунікації доцільно розглядати як самостійний і методично значущий об'єкт судової психолого-лінгвістичної експертизи. Їхня специфіка полягає в тому, що поведінково спрямований зміст може бути прихований у підтексті, розподілений між різними семіотичними елементами або сформований через послідовність повідомлень, а не через окремий прямий наказ. Для обґрунтованого експертного висновку необхідно встановити наявність вектора бажаної поведінки, адресованість повідомлення, лінгвопрагматичні засоби непрямой директивності, дискурсивний контекст, мультимодальне посилення та психологічні механізми

потенційного впливу. Такий підхід дозволяє уникнути як надмірного розширення поняття спонукування, так і недооцінки складних цифрових форм поведінкової орієнтації адресата.

Перелік використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково–методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0705-98>
2. Ковкіна Є. В., Свиридова Л. В., Дідушок Н. Я. Семантико–текстуальні дослідження закликів. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2020. Вип. 22. С. 280–292. DOI: 10.32353/khrife.2.2020.22.
3. Литвиненко Е. С., Стромило А. П. Визначення ознак використання маніпулятивних технологій у мовленнєвій діяльності підекспертних осіб у судових психолого–лінгвістичних експертизах у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти основ національної безпеки. Криміналістика і судова експертиза. 2024. Вип. 69. С. 679–689. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.60.
4. Ажнюк Л. Концепт «пропаганда» з позицій прагматичної та юридичної лінгвістики. Мовознавство. 2025. № 4. С. 92–110. DOI: 10.33190/0027-2833-343-2025-4-006.
5. Загиней–Заболотенко З. А., Пилипець А. Ю. Пропаганда з використанням соціальних мереж: окремі проблеми кваліфікації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2026. Вип. 93. Ч. 4. С. 84–91. DOI: 10.24144/2307-3322.2026.93.4.12.
6. Danziger R. Interpretive constructs: The case of incitement to violence and terror. Journal of Pragmatics. 2025. Vol. 245. P. 35–49. DOI: 10.1016/j.pragma.2025.06.004.
7. Etaywe A., Zappavigna M. The role of social affiliation in incitement: A social semiotic approach to far-right terrorists' incitement to violence. Language in Society. 2024. Vol. 53. No. 4. P. 623–648. DOI: 10.1017/S0047404523000404.
8. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. One-pager on «incitement to hatred»: The Rabat threshold test. 2020. 1 p. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Rabat_threshold_test.pdf